

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ובירורי יוחסין

נימוקי דין תורה זה מתוך הנפסק באחד מסניפי בית הדין בבני ברק ובקרית ספר (מודיעין עילית) בשבתו כבוררות וכבית הוראה לממונות במעמד שני צדדים, ע"י דיין יחיד או מותב תלתא

(תיק זה פורסם כבר בחוברות המודפסות של בית הדין)

תיק מס' 2665.

דין ודברים שנטען בין אדם שמסר צ'ק שלו חתום מזומן נגד צ'ק דחוי של המקבל בסך 4000 שקלים, והאמין הנותן למקבל שהוא ממלא מיד במקום את הסכום של הצ'ק שלו ע"ס 4000 שקלים. אדהכי והכי לפני שהגיע עת פדיון הצ'ק הדחוי המקבל פשט רגל ואין ערך לצ'ק שנתן בפרעון, ואילו הצ'ק שקיבל הספיק למוסרו לאדם שלישי כשהוא ממולא ע"ס 20,000 שקלים. והשלישי תובע את הראשון בכל הסכום הזה בטענה שאם זה צ'ק חתום שלך התחייבת על כל מה שממולא פה ולכל מי שזה יגיע לידו, בלי טענות. והראשון היה אצל ב' אבדי"ם זקנים ואמרו לו שהתובע צודק, בלי לשמוע שום טענה. אבל הלך לאב"ד צעיר שאמר לו שיש כאן כמה טענות נגד החיוב. ואז הגיעו אלי.

והנה אין לדמות לדין שכבר בא בעבר, ויש לחקור ההלכה מחדש לפי הנתונים של שאלה זו, כמבואר בסימן י סעיף ב כל מי שבא לידו דין ומדמהו לדין אחר שבו לידו כבר ופסקו וכו' ונראה שיש בזה כמה נידונים חדשים. והזקנים שענו לו לא נחתו לברר פרטים אלו רק דימו לשאלה כללית שנקראת "צ'קים" שמונח בראש שזה התחייבות ללא פתרון ואין שום פטור. (וכנראה אין להם גדול מהם בהוראה לקיים ההלכה שנפסקה שם).

הנידון הראשון הוא שזה שטר ישן, היות ועברו שנים מאז נכתב ונחתם ונמסר וטרם נגבה ואפילו הבנק כבר לא מכבד אותו. ויש תימה גדול אם החיוב כ"כ ברור למה לא נפדה מיד במועדו. וע"ז

ממש פסק השו"ע בסימן צח סעיף ג' והרמ"א בסימן סא סעיף ט'.
עי"ש.

הנידון השני, שלפי המתואר זה צ'ק שניתן בהלוואה תמורת
פרעון ההלוואה בצ'ק דחוי. ולא צ'ק שניתן בתמורה. והיות ולא
היה פרעון ההלוואה לא חייב בעל הצ'ק מאומה למי שמסר, וממילא
המקבל לא קיבל צ'ק בעל ערך.

נידון שלישי שלא מסר נאמנות למקבל השטר פתוח אלא הורה
לו בדיוק מה למלא בו באופן מיידי, כלומר שלא סמך עליו על יותר
מזה. ואין זה הימניה.

נידון רביעי שיש לבי"ד לבדוק היטב האם התובע אכן שילם על
הצ'ק של הנתבע את מלוא הסכום של 20,000 שהוא תובע, או
ששילם פחות, בנכיון, כי כבר התבררו עליו סיפורי נכיון צ'קים
בד"ת אחר (ראה בתשובה מס' 2572), וכנראה כך נוהג. ואז לברר
את ההית"ע שלו, אם יש לו בכלל, ואם העיסקה הזאת של הצ'ק
הזה היתה לפני שנעשה מי שמכר לו את הצ'ק לפושט רגל, שהיום
כבר ידוע ממתי היה מגלגל הרבה חודשים צ'קים של אחרים כשאין
מאחורי זה שום עיסקה, וה"ז ריבית קצוצה גם אילו היה לפני זה
הית"ע כללי או פרטי.

והנה כידוע משכבר הימים, והארכנו בכמה תשובות (ראה מס'
1590, 1478, 1414, ועוד) הסיבה לחייב על צ'ק שנתגלגל לאדם
שלישי, יכול להיות לאחד [או לכמה] מד' סיבות: 1, דין ח"כ-ממרנ"י
"שטר לכל המוציא"ו". 2, שהחוק מחייב והוצל"פ גובים בלי
תירוצים, ועד"ז נתן ולכן ד"ת גם מחייב. 3, דין תקה"ש נגד מי
שטוען שזה נגנב ממנו, כלומר יוצא עליו שלא כדין ע"י מי שהעבירו
לתובע, והמעביר הוא כגנב, והתובע כקונה מן הגנב. (עי' במנח"י
חלק ה' סימן קיט). 4, דין ערבות (עי' בספרי ירוחב"ש מהדו"ב עמ'
152).

והרי לן 8 נושאים לבירור בס"ד. (ואי"ה יודפס באורך בספרנו
"פסקי דין" ירושלים חלק טז).